

LOPPURAPORTTI - SEIC 2nd generation

1. Toteuttajan nimi

Hanke oli kansain- ja alueidenvälinen yhteistyöhanke, missä kansainvälisen hankkeen päätoteuttaja oli East Harju Partership Virosta, ja Suomessa Leader Sepra Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen alueelta. Suomessa muut mukana olevat saman alueen Leader-ryhmät olivat Etelä-Karjalan Kärki Leader, Leader Länsi-Saimaa ja Pohjois-Kymen Kasvu, lisäksi mukana oli Keski-Suomen ELYn alueelta Leader Viisari. Kansainvälisiä kumppaneita hankkeessa olivat myös Virosta Arenduskoda sekä Latviasta Rural Partnership "Lielupe".

2. Hankkeen nimi ja hanketunnus

Seic 2nd generation, hankenumero 101908

3. Yhteenveto hankkeesta

Suomessa toteutettu alueidenvälinen, ja Kaakkois-Suomen sekä Keski-Suomen ELYjen rahoittama hanke oli osa kansainvälistä SEIC 2nd generation hanketta, joka puolestaan oli jatkumoa aiemmin toteutetulle ja erinomaisesti onnistuneelle Sustainable Entrepreneurship In the Countryside, SEIC-hankkeelle. Kyseinen hanke oli toteutettu osin samojen Viron ja Latvian kumppanien kanssa, ja hanke voitti Virossa useita palkintoja Leader-ryhmien arvioinneissa ja kilpailuissa. Onnistuneen kokemuksen pohjalta rakennettiin hieman eri painotuksella oleva hanke aiemmin mainittujen Suomen ryhmien kesken, joista vain Sepra oli ollut mukana ensimmäisessä hankkeessa

Hankkeen kohderyhmänä olivat paikalliset sidosryhmät eri hankealueilla, eli maaseudun / kaupunkien läheisen maaseudun yritykset ja yhdistykset, jotka tarjoavat tai suunnittelevat paikallisia tuotteita tai palveluja. Nuorten osallisuus ei tässä hankkeessa ollut ensimmäisen tapaan vahvasti esillä.

4. Hankkeen tavoitteet

a. ylemmän tason tavoitteet, joiden osa hanke on

hanke oli osa kansainvälistä SEIC 2nd generation hanketta, jonka tavoitteena oli tukea pienten yritysten ja yrittäjien matalan kynnyksen kansainvälistymistä, sekä alueiden välistä verkostoitumista. Kohderyhmänä ovat erityisesti pienet yritykset, yrittäjät, palveluja tuottavien yhteisöjen edustajat, myös nuoret. Toisaalta kohderyhmänä olivat myös Leader-ryhmien keskeiset henkilöt tiedonvaihtoa ja osaamisen lisääntymistä ajatellen. Hyödynsaajina olivat näiden tahojen lisäksi matkailijat sekä alueiden asukkaat, joiden palveluja tässä hankkeessa kehitettiin, ja jotka pääsivät tuomaan esiin omia alueitaan opintomatkalaisille ja työpajojen osallistujille. Hanke tarjosi myös oppilaitoksille kiinnostavan tavan tiivistää yhteistyötä Leader-ryhmien kanssa.

b. hankkeen tavoitteet

Maaseudun mikroyritysten ja yhteisöjen taitojen ja kestävän toiminnan kehittäminen kansainvälisen yhteistyön avulla:

1 Tarjota mahdollisuus saada kansainvälistä kokemusta käytännönläheisesti ja näin parantaa toimintavalmiuksia. Kertyneiden taitojen ja vertaisoppimisen sekä kokemusten avulla luoda parempia mahdollisuuksia elinvoimaisuuden parantamiseen.

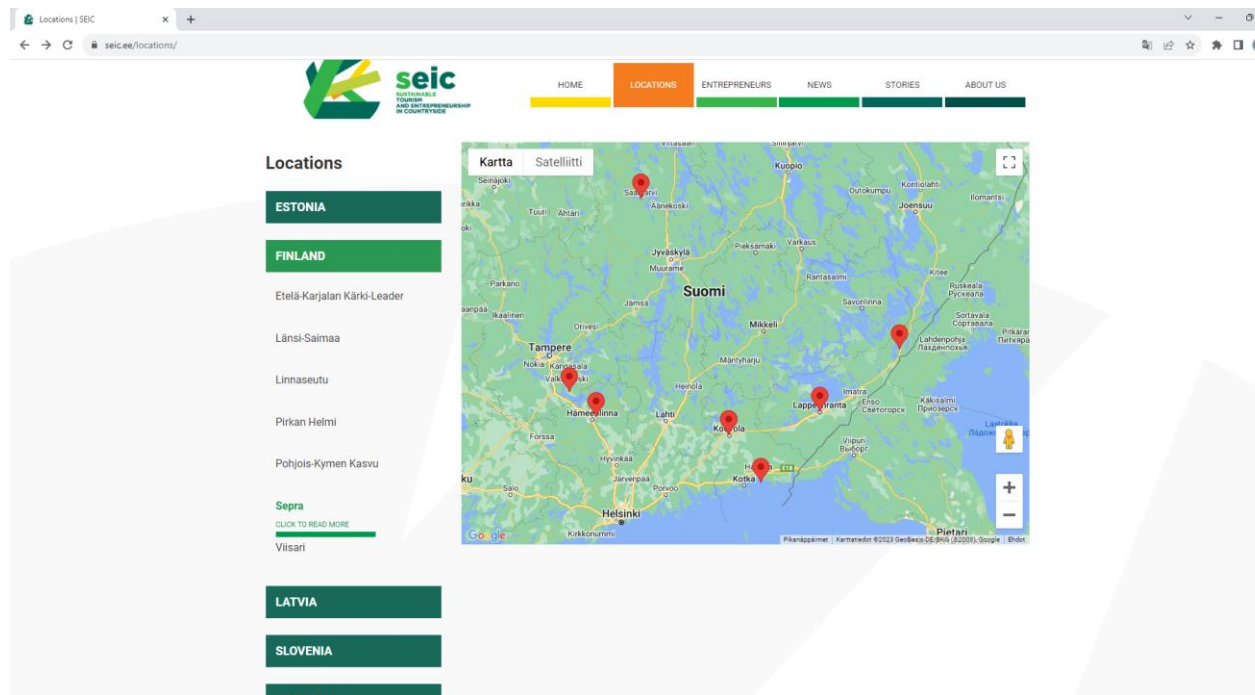
2 Kehittää edelleen ja laajentaa SEIC-hankkeen ja yhteistyön aikana luotua kansainvälistä, sektorirajat ylittävää yhteistyöverkkoa (käyttäen hyödyksi teknologiaa ja henkilökohtaisia yhteyksiä);

3 Kannustaa yritysten sekä yhdistysten nuoria pysymään maaseudulla ja tulemaan toimeen taloudellisesti kestäväällä tavalla

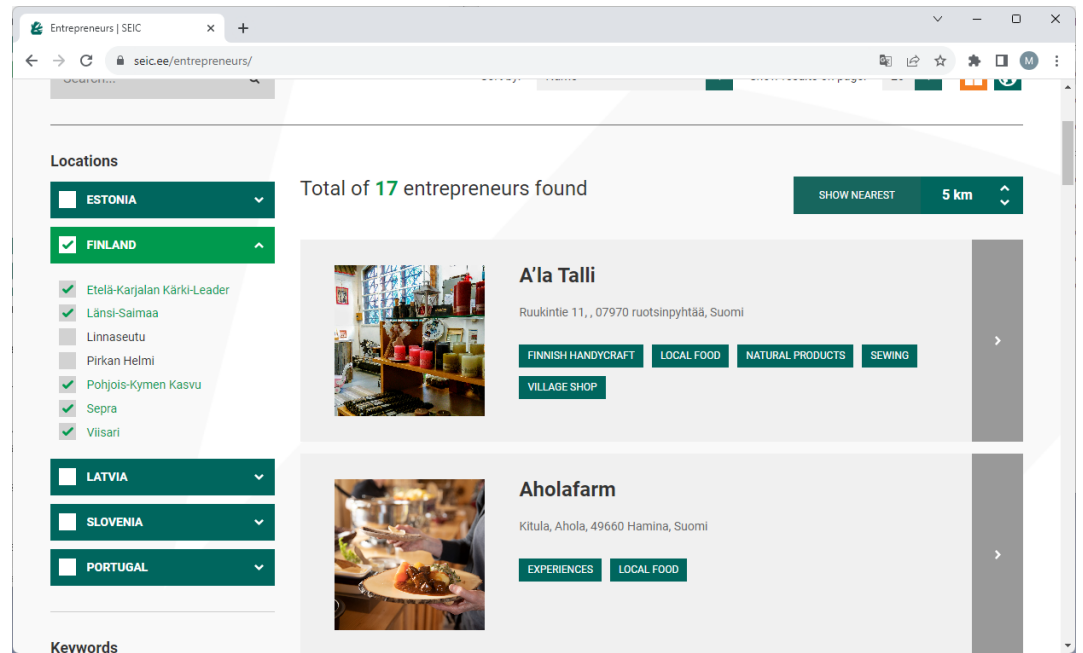
c. toimenpiteet

Paikallisia toimenpiteitä olivat mm.

- kullakin alueella tehty työ hankkeen toiminnan suunnitteluun ja käytännön järjestelyihin liittyen
- viestintätoimet ja yhteydet hyödynsääjiin sekä sidosryhmiin, flyer ja www-sivut www.sepra.fi/ kansainvälisyys sekä esittelyvideo, millä kannustettiin yrittäjiä mukaan hankkeeseen: <https://www.youtube.com/watch?v=0e11E2A7fg>
- aluekuvausten vieni www.seic.ee sivuille, mistä kaikkien Leader-ryhmien alueet löytyvät

- yrittäjien innostaminen ja auttaminen viemään tietoaan www.seic.ee sivuille kaikkiaan sivuilla on hankkeen päättyessä hankealueelta 17 yrittäjän/palveluja tarjoavan toimijan tiedot

Alueidenvälisiä toimenpiteitä olivat mm.

- **kansallisen työryhmän kokoontumiset**
 - 2020 4 krt: aloitusvaihe, organisoituminen, koronan vaikutukset sekä niihin sopeutuminen, toimijaverkoston tutustuminen, ml. kv-kumppanit, maksatus- ja seurantakäytännöt
 - 2021 1 krt: miten selvittää koronan estäessä käytännössä av- ja kv-toiminnan, ihmisten tavoittaminen (webinaariväsymystä), vaihtojen ongelmat maksatukset,
 - 2022 2 krt; opintomatkoja syyskaudelle, kv-yhteistyö painottuen, jatkoaikatarve, Viro- ja Latvia-yhteistyön jatko (kauden päättyminen), talousasiat
 - 2023 2 krt; muutokset ja viimeiset toimenpiteet ml. monta matkaa ja tapahtumaa, loppuraportointi ja -maksatusasiat, toiminnan ja tulosten analysointia
- **webinaarien ja vierailujen suunnittelu sekä toteutus;**
 - 11.6.2020 Lisää euroja kansainvälistymisestä – etäkoulutus pienyrittäjille
 - 8.12.2020 Maaseutuyritysten kansainvälistyminen, Verkostotilaisuus – korvasi aloitustapaamisen?-, mukana Virolainen yrittäjä (Piesta Kuusikaru talu) esittelemässä miten hän oli kansainvälistynyt myynnissä ja markkinoinnissa.
 - 13.9.2021 Pienyrittäjien kansainvälistyminen, yhteistyössä. GoSaimaa; suunnitellun opintomatkan korvannut webinaari.
 - 21.4.2023 Parhaat vinkit ukrainalaisten työllistämiseen
- **opintomatkojen ja vaihtojen valmistelu sekä toteuttaminen**
 - 13.9.2021 piti olla yhden päivän livekierros Kymenlaaksossa. Yrityskohteet ja matkaohjelma oli valmiiksi järjestetty. Muutettiin viime hetkellä teams-seminaariksi muuttuneen koronatilanteen vuoksi. Teemana markkinointi ja kansainvälistyminen. Matkakohteiden yrittäjät esittelivät toimintaansa TEAMSILLÄ. Pääpuhujaksi haettiin asiantuntija Lapista. House of Laplandin toimitusjohtaja

- 1-2.2.2023 Paavon polut, Saarijärven alue:
- Sampolan työpajassa Jamkin Biotalousinstituutin yritystalouden lehtori Jaana Auer piti työpajan yritysten kestävästä toiminnasta. Hän on perehtynyt yritysten kestävyysasioihin ja on maatilayrittäjä. Työpajassa osallistajat saivat laajan tietopaketin yritysten kestävästä ratkaisusta ja niiden hyödyistä.
- **vaihdot;**
 - näitä oli hyvin vaikea toteuttaa korona-aikana; sen enempää Suomen toimijat kuin Viron tai Latviankaan eivät halunneet itse lähteä muualle (edes Suomessa, ulkomaista puhumattakaan) tai vastaanottaa toisia, koronatartuntapelossa. Kuitenkin hankkeen aikana toteutui ainakin yksi kansainvälinen vaihto niin, että Indrek Leht (Viro) kävi Suomessa Siru Ahopellon (Sepran alue) luona. Vaihdoista ei aiheutunut hankkeelle kuluja, mutta toimijat suunnittelevat yhteistyön jatkamista. Myös Sirje Kuusik (Viro) ja Pauliina Lunna (Sepran alue) ovat tavanneet ja jatkavat yhteistyötä tulevaisuudessakin
 - Viron Leaderin työntekijän vaihtuminen v. 2023 keväällä viivästytti merkittävästi mahdollisten vaihtojen toteutumista. Yleisesti ottaen vaihtoihin liittyvään toimintaan on varattava aikaa erittäin runsaasti, kun hankkeessa on useita toimijoita ja alueita, yrittäjinä. Korona-aika toi vielä lisähaasteita ja -työtä.
 - Suomessa Päivi Maaranen kävi Viisarin alueella tutustumassa luonnonyrttien ja -kasvien käsittelyyn Crenocossa Visa Törmälän luona, hankkeelle ei aiheutunut kustannuksia.
 - Tiia Puutusmaa (Virosta) on alustavasti sopinut Mikko Suur-Uskin (Sepran alue) luona vierailusta
 - kolme muutakin yrittäjää/toimijaa on ilmoittanut loppukyselyssä, että heitä kiinnostaa tutustuminen paremmin johonkin hankkeen aikana vierailtuun kohteeseen, lisäksi yksi ilmoitti että oli jo vaihdossa käynytkin
 - Majoitusyritykset Olkkolan Hovi, Savitaipale ja Salpalinjan Hovi, Lappeenranta (Länsi-Saimaan alueelta) olivat kiinnostuneita vaihdoista hankkeen loppuvaiheessa, ja heille löytyikin kiinnostavia vaihtokohteita kartanomajoittajista Virossa. Hanke-aika loppui kesken eivätkä yrittäjät enää touko-kesäkuussa 2023 kesän kiireisimpään aikaan saaneet aikatauluja järjestymään. Kyseiset yrittäjät tapasivat Virolaisten Suomen vierailulla yhden kartanoyrittäjän yhteisessä tapaamisessa Savitaipaleella, Etelä-Karjalassa.
 - Löysimme aloittavalle yrittäjälle Taipalsaarelta (Koristekukkaviljelmä ja myynti, Länsi-Saimaan alue) vaihtokohteen Virossa. Aikataululliset haasteet loppuvaiheessa muodostuivat tässäkin vaihdon esteeksi. Toimija sai kipinän yrittäjävaihtoon hankkeen Keski-Suomeen Leader Viisarin alueelle suuntautuvalla verkostomatalla.
 - Leader-Länsi Saimaan alueella useampi yritys oli valmis vastaanottamaan Virossa kumppanin tutustumaan omaan toimintaan.

Kansainvälisen osion toimenpiteitä olivat mm.

- aloitustapaaminen oli valmisteltu Viroon kesäkuulle 2020 – koronan takia se jouduttiin perumaan ja korvattiin 8.12.2020 webinaarilla.
- Viisarin alueella valmisteltiin useampaan otteeseen opintomatkaa Viroon keväällä 2023, mutta matka jouduttiin siirtämään osallistujien vähyyden takia, eikä se lopulta hankeaikana toteutunut.
- kv-opintomatkat ja -tapahtumat; näistä loppuraportin liitteenä matkaraportti ja palautekoonti, jos työpajayhteenvetoa, sellaiset
 - 17-19.3.2022 Opintomatka Viroon
 - 8-10.6.2022 Opintomatka Suomeen
 - 11-14.10.2022 Opintomatka Latviaan
 - 19-20.1.2023 Seminaarimatka Jänedaan, Viroon
 - 27-29.4.2023 Opintomatka Viroon
 - 17-19.5.2023 Opintomatka Suomeen
 - 7-9.6.2023 Lopputapahtuma

d. aikataulu

Hanke piti alun perin toteuttaa 1.8.2019-31.12.2021 välillä. Aloitus viivästyivät hanketeknisten syiden takia ja kunnolla päästiin käyntiin vasta 2020 keväällä, jolloin taas globaali koronapandemia esti niin alueiden- kuin kansainvälisen yhteistyönkin ja tilanne jatkui liki parin vuoden ajan. Hankkeelle haettiin jatkoaikaa niin paljon kuin pystyttiin ja se oli

mahdollista. Suomessa tämä tarkoitti 30.6.2023 asti. Virossa hankkeen toteuttaminen oli mahdollista 31.12.2023 asti, mutta kansainvälinen yhteistyö siis päättyi 30.6.2023

e. resurssit

Jokainen osallistuva ryhmä päätti itse, millaisen henkilötöymäärän kohdensi hankkeen toimenpiteiden toteuttamiseen. Monia haasteita kohdannut hanke on pyritty viemään päätökseen hyvinkin pienellä henkilötöypanoksella, kokonaisuutena resurssit jäävät Suomen osalta alle 3 htv. koko hankeaikana, vaikka jatkoajan – ja koronan takia-työresursseja tarvittiinkin enemmän.

f. toteutuksen organisaatio

Toteutuksen organisaatio muodostui Suomen Leader-ryhmistä ja niiden muodostamasta työryhmästä ja alueellisista verkostoista, joiden kanssa toimintaa suunniteltiin, sekä kansainvälisistä kumppaneista. Suomen työryhmä kokoontui 8 kertaa, ohjausryhmä neljästi, kansainvälinen Monitoring Committee kolmesti, sekä OR viimeisen kerran käsittelemään hankkeen loppuraportin syyskaudella 2023

g. kustannukset ja rahoitus

Kokonaisuus (1.2.2023 sisäisen jakauman muutosesityksen mukaisesti)

	Kustannusarvio	Maksatus 09-12.19	Maksatus 01-06.2020	Maksatus 07-12.2020	Maksatus 01-06.2021	Maksatus 07-12.21	Maksatus 01-06.22	Maksatus 07-12.22	loppumaksu	Jää jäljelle
Palkat	124 534,11	2 475,02	7 515,30	7 109,03	6 027,06	5 342,21	15 678,74	17 684,54	37 902,82	24 799,39
Vuokrat	950,00	406,40	406,40	0,00	0,00	0,00	0,00	252,00	406,40	-521,20
Ostopalvelut	26 023,52	0,00	3 392,20	1 417,19	1 318,79	2 199,85	9 974,28	3 483,37	9 974,28	-5 736,44
Matkakulut	94 075,62	143,40	52,08	68,16	66,00	21,56	11 471,74	7 569,03	11 471,74	63 211,91
Muut kulut	5 147,64	502,11	25,00	0,00	0,00	100,00	502,11	683,51	502,11	2 832,80
FR 15%	18 680,12	371,25	1 127,29	1 066,35	904,06	801,33	5 685,42	2 652,68	5 685,42	386,31
	269 411,01	3 898,18	12 518,27	9 660,73	8 315,91	8 464,95	43 312,29	32 325,13	65 942,77	150 915,54

Ryhmittäin

Sepra	2023 Muutettu KA	Maksatus 01-06.20	Maksatus 07-12.20	Maksatus 01-06.21	Maksatus 07-12.21	Maksatus 01-06.22	Maksatus 07-12.22	Loppumaksu	Jää jäljelle
Palkat	66 434,11	4 985,31	5 068,66	3 965,48	4 004,66	11 405,08	11 561,62	23 429,85	2 013,45
Vuokrat	950,00	0,00	0,00	0,00	0,00	406,40	252,00	406,40	-114,80
Ostopalvelut	10 464,00	496,38	993,97	499,34	1 422,64	392,44	603,29	4 789,68	1 266,26
Matkat	12 339,80	52,08	68,16	66,00	21,56	3 277,58	3 455,07	6 777,23	-1 377,88
Muut kulut	3 907,64	25,00	240,66	0,00	0,00	0,00	551,66	240,66	2 849,66
FR 15%	9 965,12	747,80	760,30	594,82	600,70	3 514,48	1 734,24	3 514,48	-1 501,70
	104 060,67	6 306,57	7 131,75	5 125,64	6 049,56	18 995,98	18 157,88	39 158,30	3 134,99

Kärki-Leader	Kustannusarvio	Maksatus 01-06.20	Maksatus 07-12.20	Maksatus 01-06.21	Maksatus 07-12.21	Maksatus 01-06.22	Maksatus 07-12.22	Loppumaksu	Jää jäljelle
Palkat	26 000,00	998,74	1 155,77	1 067,08	659,35	1 995,50	3 830,49	12 007,89	4 285,18
Vuokrat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostopalvelut	2 728,00	727,73	81,01	1 098,05	64,94	63,19	193,14	1 098,05	-598,11
Matkat	20 500,00	4 462,71	0,00	0,00	0,00	82,80	2 723,44	4 462,71	8 768,34
Muut kulut	700,00	0,00	0,00	0,00	40,00	248,00	90,00	261,45	60,55
FR 15%	3 900,00	149,81	173,37	160,06	98,90	299,33	574,57	1 801,18	642,78
	53 828,00	6 338,99	1 410,15	2 325,19	863,19	2 688,82	7 411,64	19 631,28	13 158,74

Länsi-Saimaa	Kustannus arvio	Maksatus 01-06.20	Maksatus 07-12.20	Maksatus 01-06.21	Maksatus 07-12.21	Maksatus 01-06.22	Maksatus 07-12.22	Loppumak su	Jää jäljelle
Palkat	17 500,00	1 201,23	658,62	770,65	433,99	1 033,59	1 181,55	1 915,76	10 304,61
Vuokrat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostopalvelut	4 631,52	702,00	0,00	437,79	367,51	224,22	2 152,53	3 423,72	-2 676,25
Matkat	27 177,12	231,80	231,80	0,00	0,00	390,44	332,98	231,80	25 758,30
Muut kulut	200,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	41,85	0,00	158,15
FR 15%	2 625,00	180,18	98,79	115,60	65,10	155,04	177,23	287,36	1 545,70
	52 133,64	2 315,21	989,21	1 324,04	866,60	1 803,29	3 886,14	5 858,64	35 090,51

Leader Viisari	Kustannus arvio	Maksatus 01-06.20	Maksatus 07-12.20	Maksatus 01-06.21	Maksatus 07-12.21	Maksatus 01-06.22	Maksatus 07-12.22	Loppumak su	Jää jäljelle
Palkat	12 100,00	330,01	225,98	223,85	244,21	1 057,07	1 110,88	549,32	8 358,68
Vuokrat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostopalvelut	3 300,00	764,09	342,21	349,09	344,76	98,94	534,41	662,83	203,67
Matkat	31 998,70	0,00	0,00	0,00	0,00	286,90	1 057,54	0,00	30 654,26
Muut kulut	100,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	100,00
FR 15%	1 815,00	49,50	33,90	33,58	36,63	158,56	166,63	82,40	1 253,80
	49 313,70	1 143,60	602,09	606,52	625,60	1 601,47	2 869,46	1 294,55	40 570,41

Pohjois-Kymen Kasvu	Kustannus arvio	Maksatus 01-06.20	Maksatus 07-12.20	Maksatus 01-06.21	Maksatus 07-12.21	Maksatus 01-06.22	Maksatus 07-12.22	Loppumak su	Jää jäljelle
Palkat	2 500,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2 500,00
Vuokrat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostopalvelut	4 900,00	702,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	4 198,00
Matkat	2 060,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2 060,00
Muut kulut	240,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	240,00
FR 15%	375,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	375,00
	10 075,00	702,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	9 373,00

h. raportointi ja seuranta

Hankkeen etenemisestä on kerrottu kaikissa OR kokouksissa sekä MC kokouksissa. Lisäksi vuosittain on toimitettu pyydetty tiedot Hyrrä-järjestelmään, minkä lisäksi seurattu hankkeen omien tavoitteiden toteutumista maksatusten yhteydessä. Kaikista opintomatkoista kerättiin palautteet ja suurimmasta osin niistä saatiin koonnitkin tehtyä vastauksista: näiden perusteella voidaan todeta matkojen olleen osallistujille antoisia ja herättäneen kiinnostuksen käynnistää tai jatkaa yhteistyötä vierailtujen paikkojen yrittäjien kanssa, tai hyödyntää kertyneitä kokemuksia ja hyviä ideoita oman toiminnan kehittämisessä.

Loppukyselystä muutamia poimintoja:

- vastaajat kokivat saaneensa tietoa hankkeen mahdollisuuksista riittävästi tai todella hyvin
- sillä, että pääsi tilaisuuksissa verkostoitumaan oman alueen yrittäjien kanssa oli joko pääosin melko suuri vaikutus, muutamille erittäin suuri
- Verkostoitumisella muiden suomalaisten yrittäjien kanssa oli melko tai erittäin suuri merkitys
- merkitys virolaisten ja latviaalaisten kanssa verkostoitumiselle jakautui vastaajien kesken melko lailla puoliksi melko suureen tai pienehköön
- kaikki kokivat saaneensa hankkeen tuloksena ideoita oman toiminnan kehittämiseen, mm. seuraavia: vahvasti ajatuksia/sai innostusta omaan työhön/pakettiratkaisuihin uusia näkemyksiä/uusia ideoita tuotteisiin ja palveluihin

- joltakin osin vastaajat kokivat kykenevänsä arvioimaan paremmin, mitä tarpeita omassa toiminnassa pitäisi kehittää sekä mitä paikallisia luonnonvaroja kannattaisi hyödyntää tuotteiden ja palvelujen kehittämisessä
- noin puolet oli löytänyt hankkeen aikana yrityksen tai yrittäjän, jonka toimintaan haluaisi tutustua paremmin tulevaisuudessa, samoin puolet käynyt viemässä tietonsa www.seic.ee sivuille

i. toteutusolehdut ja riskit

Riskinä voitiin nähdä se, että koska hankkeen tukiprosentti on vain 80%- kun se kansainvälisissä kehittämishankkeissa olisi voinut Leader-hankkeissa olla satakin- muodostuisi osallistumismaksusta ansiotulon menetyksen lisäksi liian suuri erityisesti yksinyrittäjille.

Sekä yrittäjät että yhteisötoimijat palautteen perusteella olivat kuitenkin sitä mieltä, että opintomatkat kokonaisuutena (majoitus, ohjelma ja järjestelyt) olivat hyödyllisiä ja kiinnostavia, eikä osallistumismaksu noussut palautteissa kertaakaan esiin. Haasteena oli - paitsi uusilla SEIC-kumppaneilla myös Sepralla- osata viestiä hankkeesta oikein kohderyhmille, jotta tiedossa oleva hyöty olisi ylittänyt ennakoimattoman esteeksi nousseen koronan aiheuttaman 'matkustusvastahakoisuuden'.

Riskinä toteutuksessa oli se, ettei opintomatkoille ja työpajoihin saataisi riittävästi osallistujia, jotta hankkeen omarahoitusosuus saada osallistumismaksuin katettua. Tähän ryhmät olivat osin varautuneet ja kun suurin osa (lähes 60%) kustannusarviosta oli toimijoiden matka- ja ohjelmakuluja, ei kuluja koronan takia syntyntykään sitten ennakoidusti – mutta myöskään omarahoitusosuuden tarve ei noussut kovin suureksi.

5. Yhteistyökumppanit

Yhteistyökumppanina olivat hankkeen toteutukseen osallistuneet tahot, sekä mukana toiminnassa olleet yrittäjät ja kehittämisorganisaatiot ja kunnat, sekä muutama mukana ollut oppilaitos ja elinkeinoyhtiö. Viron puolella yhteistyökumppanit olivat suurin piirtein samoja, Tarton alueella verkostossa oli mukana myös maakuntatason ja VisitEstonian toimijoita.

6. Tulokset ja vaikutukset

Yrittäjät ja www.seic.ee sivut

Yrittäjiä oli alkuun haastavaa saada viemään tietojään www.seic.ee sivuille, sillä heidän oli vaikea muodostaa käsitystä, mistä sivustossa on kyse ja miten he asiasta hyötyisivät. Toimijat, jotka olivat myöhemmin mukana opintomatkoilla tai vaihdoissa, oli helpoin saada tietonsa viemään.

Lopulta 17 toimijaa on nyt esillä – ilmaiseksi – sivustolla, missä on esiteltynä viiden maan (Latvia, Portugal, Slovenia, Suomi ja Viro) 19 Leader-alueetta. Sivustolta löytyy 135 maaseudulla toimivan yrityksen tai yhteisön esittelyt yhteystietoineen: näin hankkeen jälkeenkin kaikkien on mahdollista löytää kiinnostavia vertaistoimijoita näiden viiden maan yrittäjien joukosta sekä viedä sinne tietonsa oman alueensa Leader-ryhmän avustuksella.

Alusta ei ole erityisen helppokäyttöinen, joten tietojen vientiin tarvittiin melko paljon apua. Lisäksi sivuston ylläpitäjä Virossa vaihtui hankkeen aikana, yksittäisestä viestintäalan toimijasta suureen IT-yritykseen, jolla ei ole intresseissä kehittää sivustoa. *Tämän takia ei saatu luotua*

tavoitteeksi asetettua yhtä uutta menetelmää eli IT alustaa, millä pienet yritykset voisivat löytää yhteistyötahon www.seic.ee sivujen kautta.

Matkoille osallistuneista ja paperisena palautteen antaneista 7 ilmoitti löytäneensä maaseutukohteista yrityksen, mihin haluaisi tutustua paremmin, 2 ilmoitti kiinnostuneensa vaihdosta jossakin käydyistä yrityksistä, 4 ilmoitti olevansa kiinnostunut ottamaan vastaan jonkun tapaamistaan yrittäjästä.

Lähes kaikki olivat aina kiinnostuneita pääsemään uudelle vastaavalle matkalle mukaan, mutta eri kohteisiin joko Virossa tai Latviassa. Kaikkinensa yleispalautteena keskusteluissa tuli esiin se, että ilman näin järjestettyjä opintomatkoja, yrittäjät eivät todennäköisimmin koskaan olisi löytäneet tällaisia paikkoja kumppanimaista: tietoa varmastikin on saatavissa eri alojen toimijoista kumppanimaissa, mutta kynnys lähteä katsomaan ja tutustumaan omineen, sekä sitä kautta saamaan ideoita oman toiminnan kehittämiseen on monilla korkea.

Mukana olleet toimijat ja eri alat

Opintomatkoilla ja webinaareissa oli mukana 80 henkilöä edustaen 62 yritystä ja 15 muuta toimijaa. Toimialoja oli valtavasti, yleisimmin käsityö- ja paikallistuotteet, ruokapalvelu- ja majoitustoiminta, kulttuurituotanto, luonto- ja elämyspalvelut sekä viestintä ja kehittämispalvelut. Eniten toimijoita oli mukana Leader Länsi-Saimaan alueelta (33), seuraavaksi Leader Sepran (24) ja kolmanneksi Etelä-Karjalan Kärki-Leaderin (13). Pohjois-Kymen Kasvun alueelta mukana oli 5 toimijaa, Viisarin alueelta 2. Joukossa mukana oli yksi toimialueen ulkopuolinen yrittäjä, Veej'jakajan alueelta Puumalasta.

Yhteistyön ja työpajojen antia

Opintomatkat pitivät yleensä sisällään paitsi yrittäjien esittäytymiset ja eri kohteissa vierailuja, myös paljon joko ohjattua tai vapaamuotoista keskustelua kehittämisideoista sekä yhteistyöajatuksista. Hyviä käytäntöjä kotiin tuomisina tuli paljon, erilaisten paikallistuotteiden ja koronavuosien jälkeen tuiki tarpeellisten virkistävien ja innostavien kokemusten ohella. Yrittäjät, jotka olivat opintomatoilla mukana, arvostivat paljon sitä, että matkoilla oli mukana osallistujia useammasta maasta, ja verkostoitumiseen oli varattu riittävästi aikaa, sekä sitä tuettiin osana ohjelmaa.

Työpajoista on listattu hyviä käytäntöjä ja jatkoyhteistyöteemoina mm. seuraavia asioita:

- hyvät esittelijät kohteissa saavat vierailijat oikeasti paneutumaan asioihin: tähän voi kiinnittää huomiota myös oman yrityksen toiminnassa
- tyylikkää etiketä tuotteissa antavat arvokkaan vaikutelman; näihin kannattaa panostaa omissa tuotteissakin
- laadukas tuotanto, joka myös näytetään ulospäin
- hieno käytäntö käyttää eri maista vapaaehtoisia työntekijöitä, joilta saa 'ulkopuolisen silmin' näkemystä omaan toimintaan – ja vinkkejä eri maiden markkina-alueita ajatellen
- hienosti jätetty entisöinnissä ja remontissa vanhat kerrokset joissain kohdissa jäljelle, eli ajan patina saa jäädä; se vain lisää kohteen arvostusta
- pieni on kaunista ja yrittäjyyttä tehdään usein perheyriyksessä; samassa pihapiirissä on usein paikallista ruokaa tarinoiden kera tarjoava ravintola, sekä usein myös vähän majoitustilaa, esim. vanhaan piharakennukseen tehtynä
- huomiota herätti se, miten paikkojen siisteyteen sekä visuaaliseen ilmeeseen panostaminen kannattaa; paikasta jää heti huoliteltu ja arvokas mielikuva, kun kohde on siistissä kunnossa
- terveys tuntuu olevan nosteessa, sillä paikallisia luonto- ja viljelykasveja (härkäpavut, tyrni, pihka, luonnonyritit ja -kukat) käytettiin monipuolisesti niin paikallisruoassa kuin myytäväksi tarkoitetuissa elintarvikkeissa 'superfood' ja kosmetiikassa (Pupuchi-naksut, tyrniolut, Senilicin kosmetiikkatuotteet)
- joskus tuotteen valmistus, sen jälkeen, kun yrittäjä on sen kehittänyt, kannattaa teettää tilan ulkopuolella, jotta yrittäjät voivat keskittyä kehittämään uusia tuotteita ja toimintaansa eteenpäin sekä mm. markkinointiin: lisäksi yhteistyö naapureiden kanssa auttaa luomaan laajempia kokemuspaketteja – joku tarjoaa aterian, toinen majoituksen, kolmas ohjelma- ja elämyspalveluja
- nuorten yrittäjien idearikkaus ja rohkeus tarttua toimeen herätti arvostusta, ja se, että heistä moni lähti tarjoamaan tuotteitaan myös oman maansa ulkopuolelle, siinä usein hyvin myös onnistuen: nämä yrittäjät uskaltavat erottua rohkeasti massasta ja ehkä juuri siksi löytävätkin uusia markkinoita tuotteilleen
- paikkoihin liittyviin tarinoin voi yhdistää toiminnallisia ohjelma numeroita, jotka tuovat lisäansiota yrittäjille ja tarjoavat osallistujille unohtumattomia elämyksiä (vanhan ajan pyykkilaudan testaus, paikallisesta villasta valmistetusta langasta pienen käsityön valmistaminen, leivän leivonta lounaalle)

Lisää ja erilaisia yhteistyöajatuksia löytyy mm. opintomatkojen raporteista sekä lopputapahtuman aineistoista. Näitä kullakin alueella voidaan käydä viemään eteenpäin joko yksittäisten yritysten toimesta, yritysten yhteistyöhankkeena tai jonkin alueellisen toimijan edistämänä, myös esim. alueen Leader-ryhmän av- tai kv-hankkeena.

7. Esitykset jatkotoimenpiteiksi

edellä mainittuja asioita voi tulevaisuudessa viedä eteenpäin alueidenvälisenä yhteistyönä lähinnä yhteydenpidon ja tietojen välittämisen, sekä ehkä toimintarahaan liittyen vierailujen järjestämisen muodossa. Varsinaisia alueidenvälisiä hankkeita voi ideoida, ja niihin hakea rahoitusta ELY-keskuksilta – Leader-hankkeina alueidenvälinen toteutus on hankalaa rahoituskaudella 2023-2027. Kansainvälistä toimintaa kukin jatkaa alueensa tarpeen mukaan, omilla resursseillaan tai hankkein.

Mitä on noussut esiin työpajoista ja opintomatkoista

Kukin ryhmä on hankkeen aikana voinut osallistujiltaan saaman palautteen pohjalta kerätä tietoa teemoista, mitä oman alueen toimijat haluaisivat edistää jatkossa. Joillekin ryhmille näitä löytyi useita, toisille ei välttämättä lainkaan mitään tiettyä:

Leader Sepran alue:

- Fennoscandian vihreän vyöhykkeen teemaan liittyvä yhteistyö Viron toimijoiden kanssa
- luontomatkailuun liittyen ruokaosaaminen ja kokemustenvaihto (villiruoka, ruoan valmistaminen ja ruokailut maastossa, osaajien vertaisvaihdot)
- Historia- ja rooliopastukset sekä niihin liittyvät asut

Leader Länsi-Saimaan alue

- Pienten kuntien ja yritysten välisen yhteistyön hedelmät Virossa
- Virossa toteutetut Leader-hankkeet hyvinä esimerkkeinä.

Kärki-Leaderin alue

- Yrittäjät toivovat jatkossakin valtioiden rajat ylittävää verkostoitumista ja benchmarkkausta
- Tuotteiden brändäys
- Patsaiden ja veistosten esilletuonti

Leader Viisarin alue

- yritysten kestävätkä ratkaisut ja niiden hyödyt maaseudun yrityksille, kuten kestävä matkailu.
- luontomatkailu
- ruokamatkailu/paikalliset ruoat matkailussa

Vaihtojen sujuminen jatkossa ilman ryhmiä/hanketta?

Parhaimmillaan hanke on tehnyt Leader-ryhmien mukana olon tarpeettomaksi liittyen vaihtoihin, mikäli yrittäjät/toimijat ovat löytäneet kiinnostavan kumppanin hankkeen aikana – tai löytävät sellaisen www.seic.ee sivuilta. Koko ajan on tuotu esiin sitä, että hankkeen päätyttyäkin ryhmiin voi olla yhteyksissä, jos kaipaavat kumppania ja yhteystietoja, sillä ryhmät voivat kontaktiansa avulla etsiä tiettyjen alojen toimijoita näiltä kohdealueilta- tarvittaessa muualtakin Euroopasta ELARDin kautta.

Hankkeen kumppanialueille (Viroon ja Latviaan) kulkeminen ei aiheuttane sellaisia kustannuksia yrittäjille/toimijoille, jotta matkakulut nousisivat yhteistyön aloittamisen tai jatkamisen esteeksi. Vastavuoroisesti 'kollegan' majoittaminen sekä oman alueen esittely onnistunevat jatkossakin ilman ulkopuolista rahoitusta, niihin ei ole tukea saanut nytkään - tarkoitus on ollut kannustaa nimenomaan vastavuoroiseen yhteydenpitoon.

Liitteet :

V1-V3: viestintäaineistot

1a-1c: webinaarit

A-H.B.: opintomatkojen ohjelmat, -raportit ja palautteet